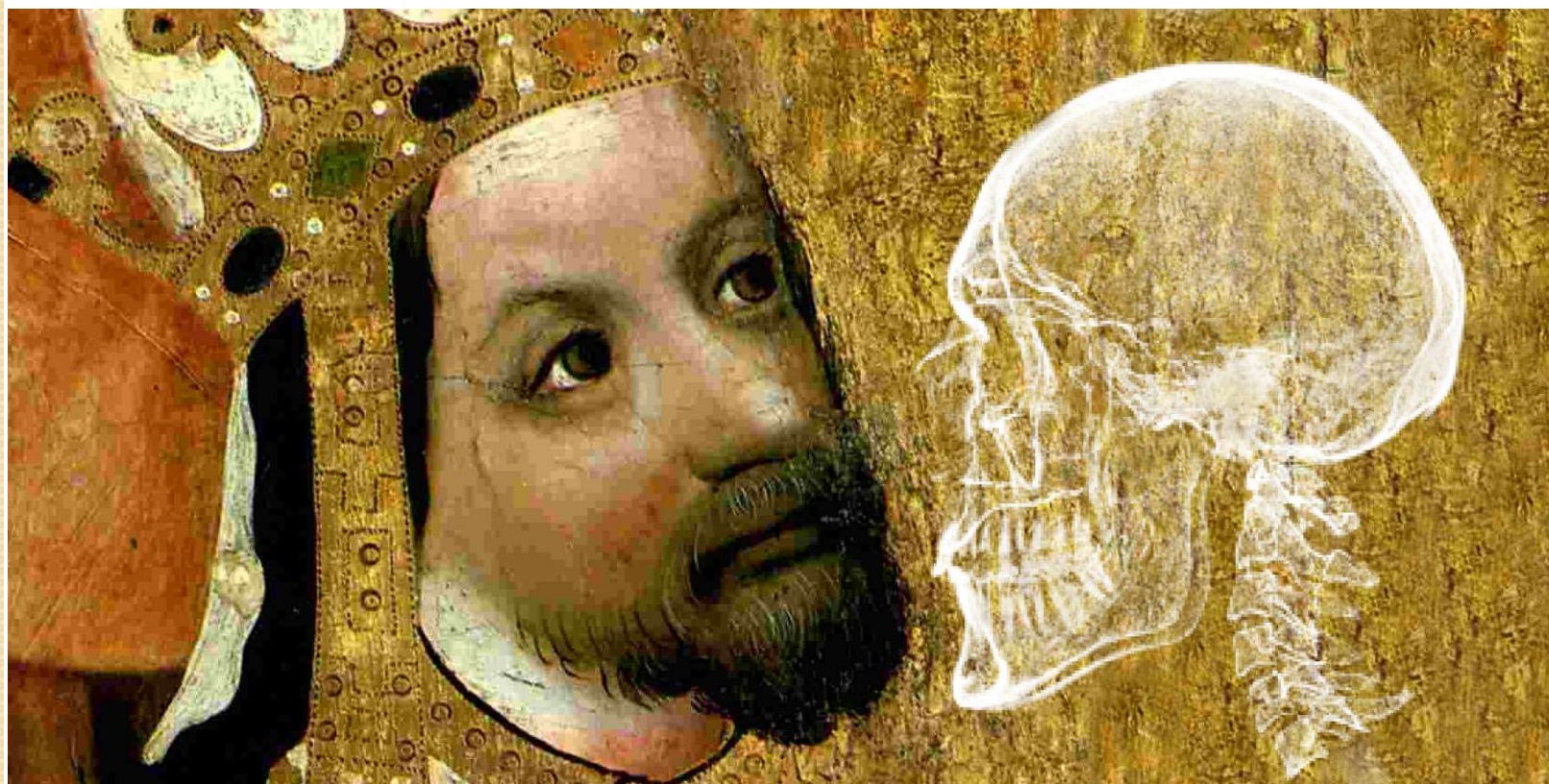

Život a tajemství Karla IV.

Život a tajemství Karla IV.

Mgr. Lucie Stříbrná Ph.D.

Univerzita Pardubice

Fakulta chemicko – technologická

22. listopadu 2019, DFJP

- „Hoja hoj!“

- Chceš-li na světě býti
převesel,
zvol si nejlepší ze všech
řemesel,
chceš-li okouzlit dívku
nevinnou,
staň se vojákem staň se
hrdinou!

*Hoja hoj, hoja hoj,
v králi máme zastání,
hoja, hoj, hoja hoj,
bůh nás zachrání,
hoja hoj, hoja hoj,
hmoždíře a palcáty,
hoja hoj, hoja hoj,
holky vokatý!*

Rány na buben máš-li ve
vínku,
nesmíš zaváhat ani vteřinku,
sláva až přilbu tvojí pozlatí,
stal ses mužem tím, co se
neztratí!

*Hoja hoj, hoja hoj,
v králi máme zastání,
hoja, hoj, hoja hoj,
bůh nás zachrání,
hoja hoj, hoja hoj,
hmoždíře a palcáty,
hoja hoj, hoja hoj,
holky vokatý!*

Obsah

- Osobnost Karla IV.
- Astrologický vhled
- Genealogický a sérologický vhled
- Mládí, zralý věk vladaře
- Manželky Karla IV.
- Záhadná nemoc vladaře
- Zápisy v kronikách
- Antropologický a lékařský průzkum

Přišel jsem do Čech, nenašel jsem ani otce ni matky, ani bratří a sester, aniž koho známého. I česky mluvití jsem zapomněl, a teprve později přiučil jsem se jazyku mateřskému, takže jsem mluvil a rozuměl jako jiný Čech.

Království našel jsem tak zubožené, že nebylo v něm ani hradu, ani statku zabaveného.

Většina českých pánů dopouštěla se násilí z hrabivosti a pychu, neznala ani bázně, ani kázně před králem. Slavný někdy Otakarův hrad byl sutinách a mně bylo přebývati jako měšťanu.

Carolus IV., Vita Caroli

Osobnost Karla IV. (1316 – 1378)

- 1333 – návrat do Čech jako markrabě moravský (Francie, Itálie)
- v 7 letech – zasnouben s Blankou z Valois
- hodlal se usadit natrvalo

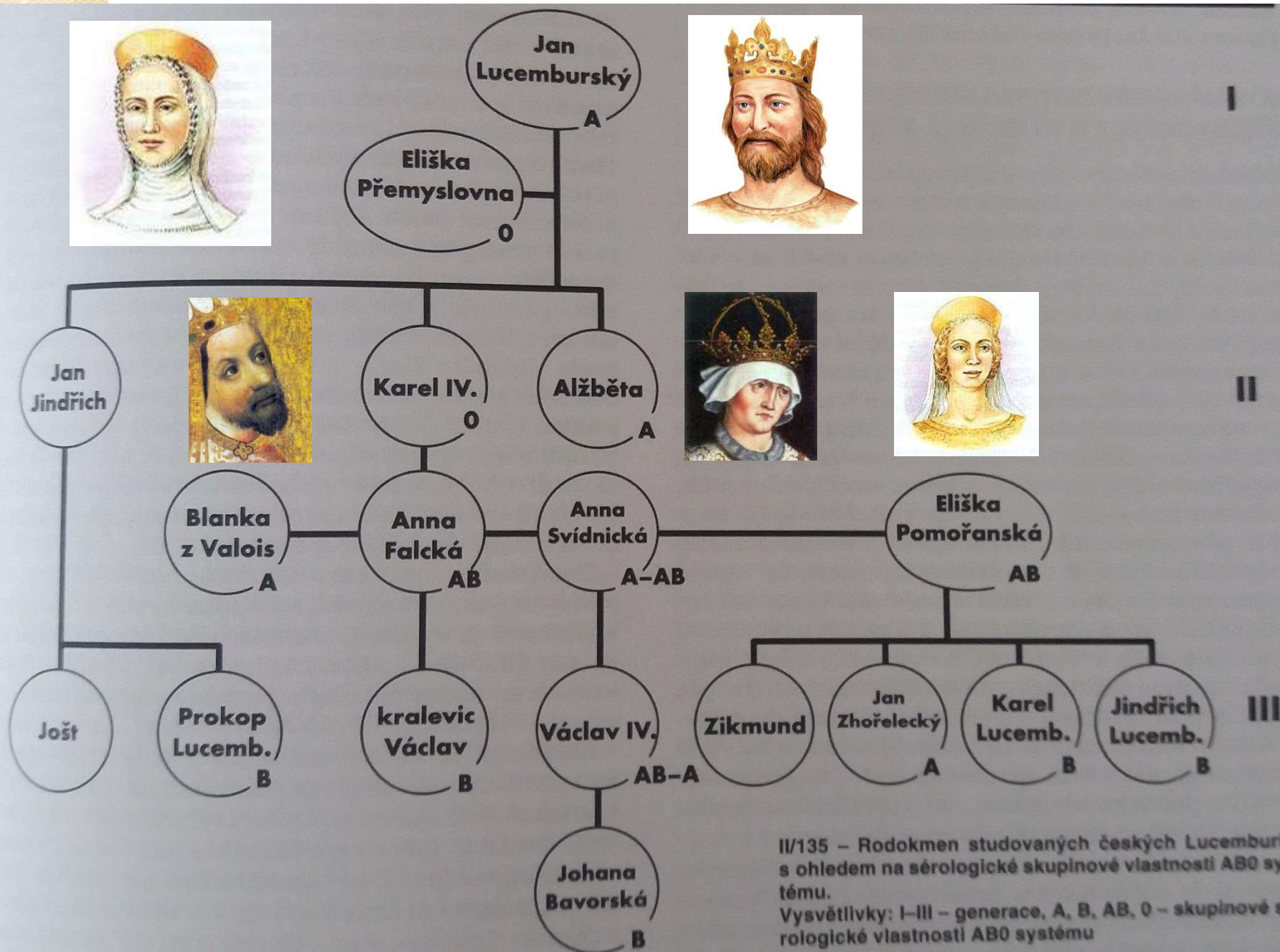
Osobnost Karla IV. (1316 – 1378)

- 14.5. 1316 – Dům U Štupartů/ Dům U Kamenného zvonu / Pražský hrad
- Matka: Eliška Přemyslovna
- Otec: Jan Lucemburský
- I. český král, římsko – německý král
- lombardský a burgundský král
- I. český král – císař SŘŘ
- „Otec vlasti“ – zaznělo až při pohřbu
- „Popský král“ – vztah k církvi
- pokřtěn jako Václav, biřmován dle kmotra Karla IV. Sličného - Francie

Osobnost Karla IV. (1316 – 1378)

- výrazná osobnost
- vynikající vzdělání, kulturní rozhled
- „horká krev“, později diplomatický takt
- okázalé vystupování, ješitnost, odhodlání, mladický elán
- rád cestoval, velmi ctižádostivý
- kladný vztah k ženám a dětem
- zbožný, sběratel relikvií, cenných rukopisů
- ocenil dobré jídlo a pití

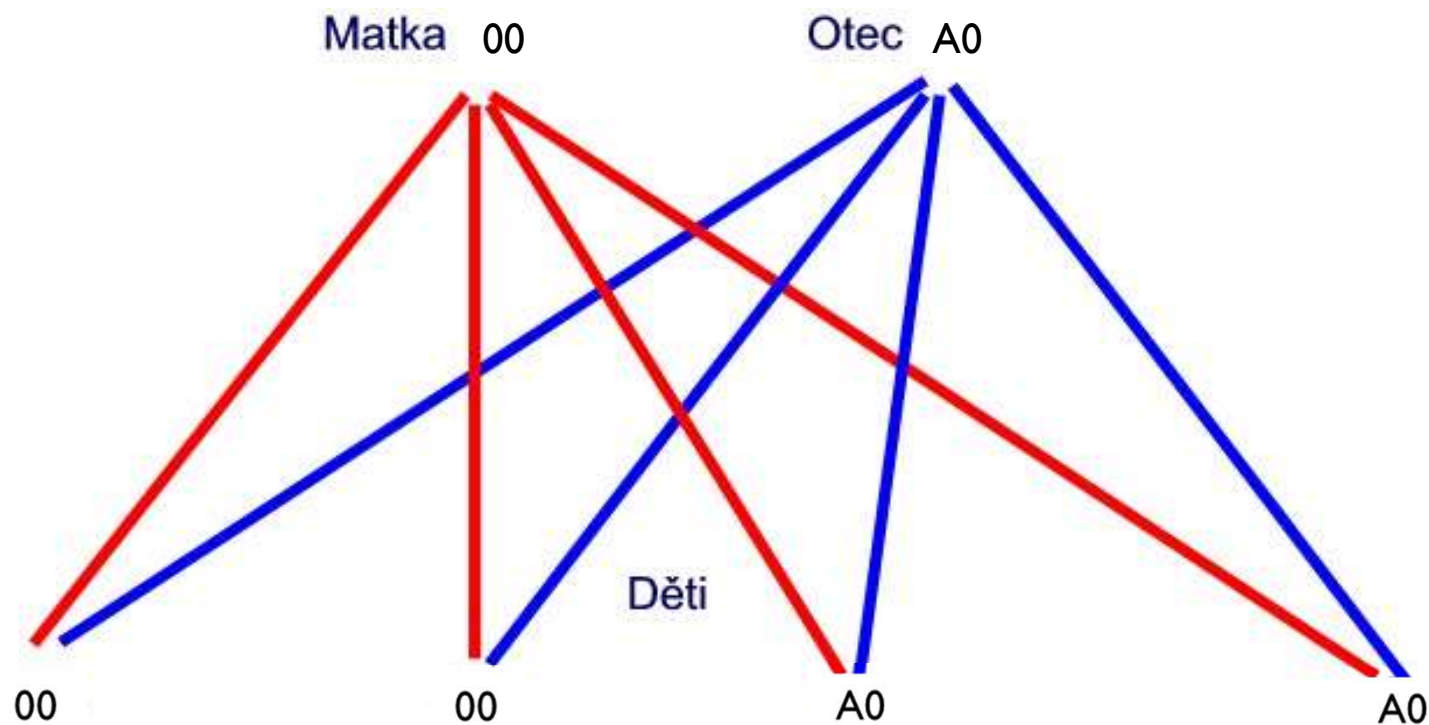

II/135 – Rodokmen studovaných českých Lucemburků s ohledem na sérologické skupinové vlastnosti AB0 systému.
Vysvětlivky: I–III – generace, A, B, AB, 0 – skupinové sérologické vlastnosti AB0 systému

Sérologie Karla IV. a jeho rodiny

- Karel IV. – 0 (00)
- matka Eliška Přemyslovna – 0 (00)
- otec Jan Lucemburský – A (A0)
- sestra Eliška Lucemburská – A (A0)

Mládí Karla IV. (1316 – 1350)

Mládí Karla IV. (1316 – 1350)

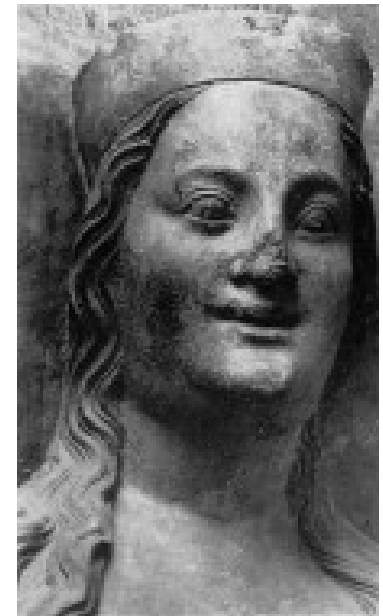
- horká povaha, italské podnebí, odloučení od manželky
- rodové sklony Lucemburků k bujarému životu, k flirtování
- poklesky ve snu – V.C. – vzal si k srdci
- „Manželství dodržoval tak čistě a pevně, že ho nikdo nemohl přemoci.“

Manželky Karla IV.

- I. Blanka z Valois (32 let) – 2 dcery
- II. Anna Falcká (24 let) – 1 syn
- III. Anna Svídnická (23 let) – 2 děti
- IV. Eliška Pomoranská (47 let) – 6 dětí

Zralý věk Karla IV. (1350 – 1378)

- miloval děti – syn se narodil později
1350 – Václav (I) – Anna Falcká
- Václav IV. (58) – Anna Svídnická – 1361
- Zikmund (69) – Eliška Pomořanská –
1368
- Jan Zhořelecký (26) – E.P. – 1370
- Karel Luc. (1,5), Jindřich Luc. (1)
- Levoboček (0,5) – Giome?

Záhadná nemoc Karla IV.

- 1350 – náhlé, závažné onemocnění
- „invalentudo et dyscrasia“
- 3 roky mor – Evropa
- Prastrýc arcibiskup Balduin – řízení vlády
- 1/1350 – odjezd na Bezděz, do Žitavy
- hrad – upraven pro rekonvalescenci
- Hypotézy:
 - 1. otrava, 2. úraz, 3. polyradikuloneuritis

Zápisy v kronikách

- 1. František Pražský
- 2. Beneš Krabice z Weitmile
- 3. Příbík z Radenína (Pulkava)-všechny kroniky na příkaz císaře přivezeny
- 4. Neplach (Opatovický klášter, řád Benediktýnů) – 2 listy vyříznuty
- 5. Matteo Villani – popsal aktivitu rukou – vyřezávání nožíkem – rehabilitace kloubů
- 6. Jindřich Taube ze Selbachu – kvadruplegie

Dobře utajený úraz

- rytířské turnaje – papež proti – koruna
- dohled na kroniky – ješitnost
- králové se nesměli zúčastňovat turnajů
- Vyobrazení po úrazu:
- ostatková scéna – Karlštejn
- Svatováclavská kaple – Jan Očko z Vlašimi
- Karel IV. a Urban V. – ostatkový kříž

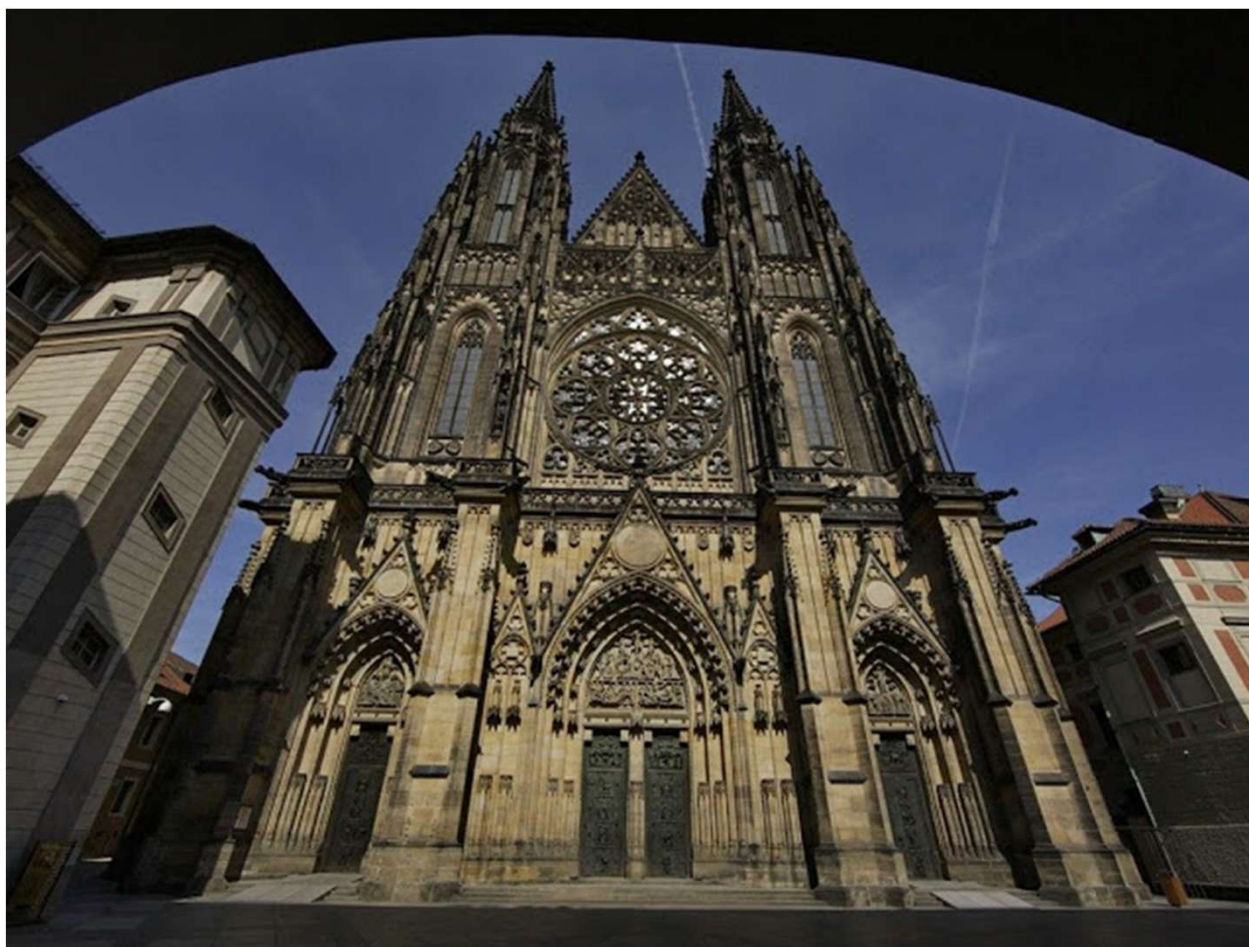

Dobře utajený úraz

Místo posledního spočinutí císaře a jeho rodiny

Karel
římský císař
toho jména čtvrtý
král český
Otec vlasti
* 1316 – † 1378

**„Hle, já Karel IV., kdysi postrach světa,
císař, který porážku neznal, jen smrtí
pouze udolán byl, v tomto hrobě jsem
skryt.“**

Epitaf

*„Hle, já Král Čtvrtý, kdys postrach celého světa,
císař, jenž porážku neznal,*

*leč smrtí pouze byl zdolán, v tomto hrobě jsem
skryt, ó Bože, kéž ke hvězdám vstoupí duch
můj, za to teď prosím,*

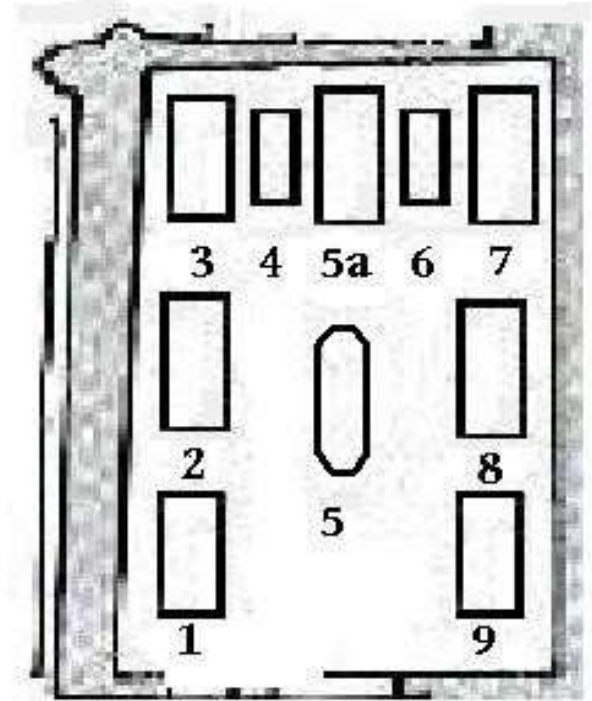
*kéž všichni modlí se za mne, ti jež jsem opustil
v smrti a v životě dařil svou přízní.*

*A tak necht' jeho duše odpočívá v svatém
pokoji.“*

Jan Očko z Vlašimi

- 1. Jiří z Poděbrad
- 2. manželky Karla IV.
- 3. Jan Zhořelecký
- 4. Václav, ostatní děti
- **5. Karel IV.**
- 5a. Rudolf II.
- 6. Eleonora a Habsburkové
- 7. Marie Amálie Parmská – Lotrinská
- 8. Václav IV.
- 9. Ladislav Pohrobek

Antropologický a lékařský výzkum

- 1589 – I. prohlídka ostatků
- 1677 – kanovník Tomáš Pěšina – rak.víko
- 1743 – c. František I.
- 1851 – c. František Josef – nové rakve
- 1928 – prof. Matiegka, Hilbert – architekt
- 1977 – prof. Vlček
- 1990 – prof. Ramba

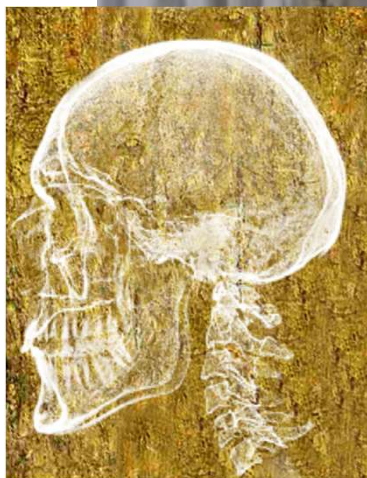

Antropologický a lékařský výzkum

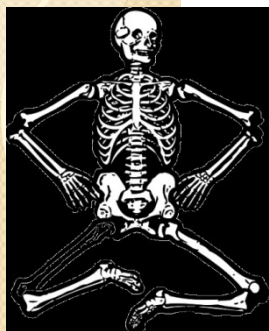
Antropologický a lékařský výzkum

Balzamace těla Karla IV.

- stopy po otevření/uzavření hrudníku
 - os sternum odříznutá – velká síla, ostrý nástroj
 - nález mycí houby na balz.olej (3 l)
 - **lebka** – neotevřena, mozek nebyl vyjmut
 - z ostatních dutin – orgány vyňaty
 - viscerální nádoba na srdce se nenašla
-
- Přemysl Otakar II., Rudolf II. – srdce pohřbeno zvlášť

Výsledky výzkumu – prof. Vlček

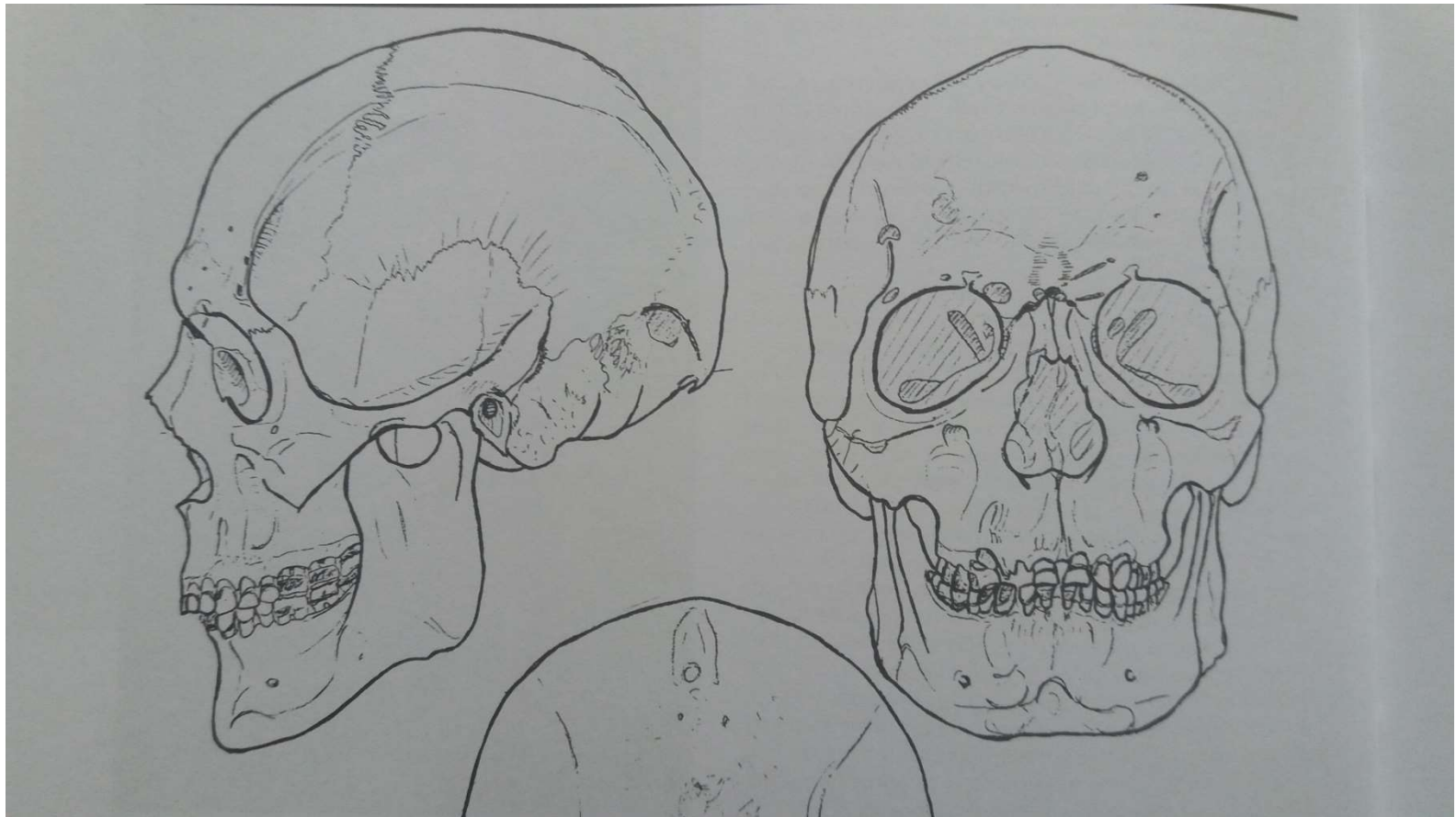
- **62 letý muž** mimořádné fyzické kondice
- těžký rytíř – boje v turnajích
- **Lebka** – poškozená pravá os nasale
- **Chrup** úplný, zcela zachovalý, značně abradovaný, některé zuby uvolněné
- **dlouhé kosti** – silné, robustní, výrazné úpony
- **C7, Th1, Th2, 1. a 2. lev. žebro** – chybí
- některé zápěstní, záprstní kůstky – chybí
- P patella, zánártní kůstky – chybí
- **Pánev** – kompletní, typ. mužské/ rodové znaky
- **os sacrum** – 6 obr., trn.výběžek S1 rozeklán, od S3 do S5 neuzavřen kanál
- osif. chrupavky hrtanu, os hyoideum

- **Lebka** – masivní, mužská, s výrazně utvářeným svalovým reliéfem, sek.pohl.znaky, nadočnicové valy, krátkolebec, vysoká, široká, velká, nos nahnutý, silný jařmový oblouk, výrazně vymodelován, zobákovitě vytažený týlní hrbol, spánkové linie zdvojené – výrazně vyvinutý spánkový sval císaře
- **nosočelní šef** protíná zhojená jizva – nosní kořen zhojen – staršího data, valy na linii týlní kosti – mohutné úpony trapézů, zubní oblouk – parabolický
- **celkové rysy** na lebce jsou výrazně do linie Přemyslovské / méně Lucemburské

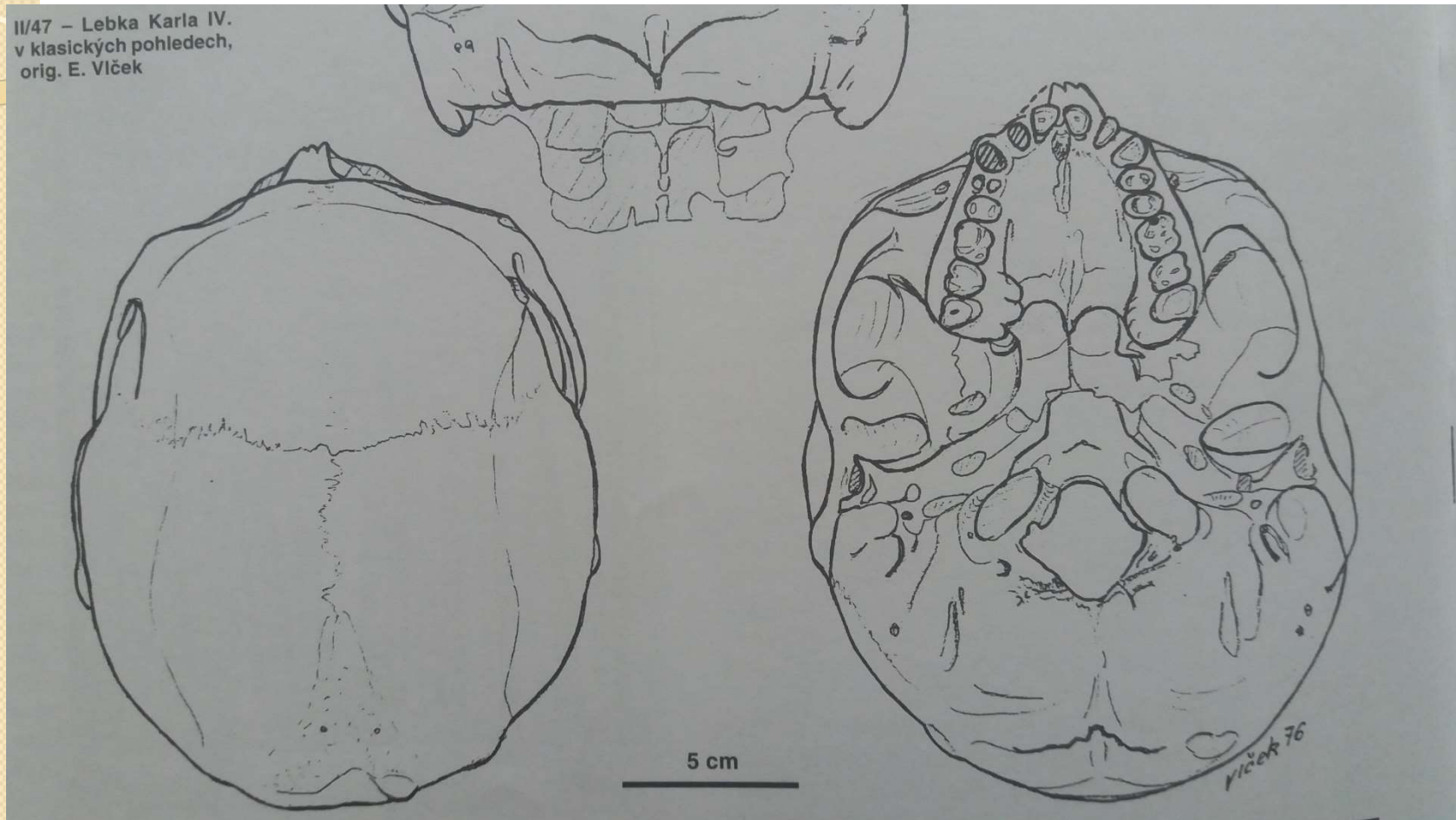
Lebka - cranium

Lebka - cranium

II/47 – Lebka Karla IV.
v klasických pohledech,
orig. E. Vlček

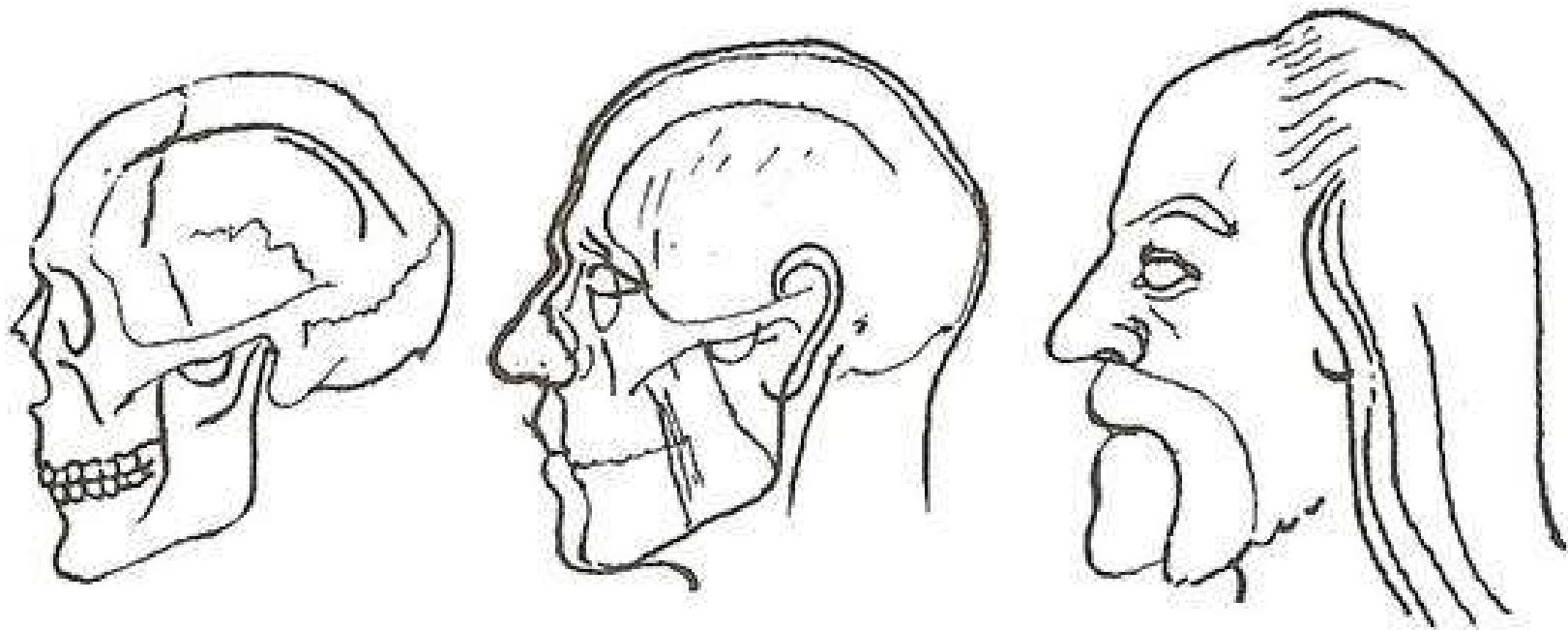
Lebka - cranium

Metoda superprojekce - Karel IV.

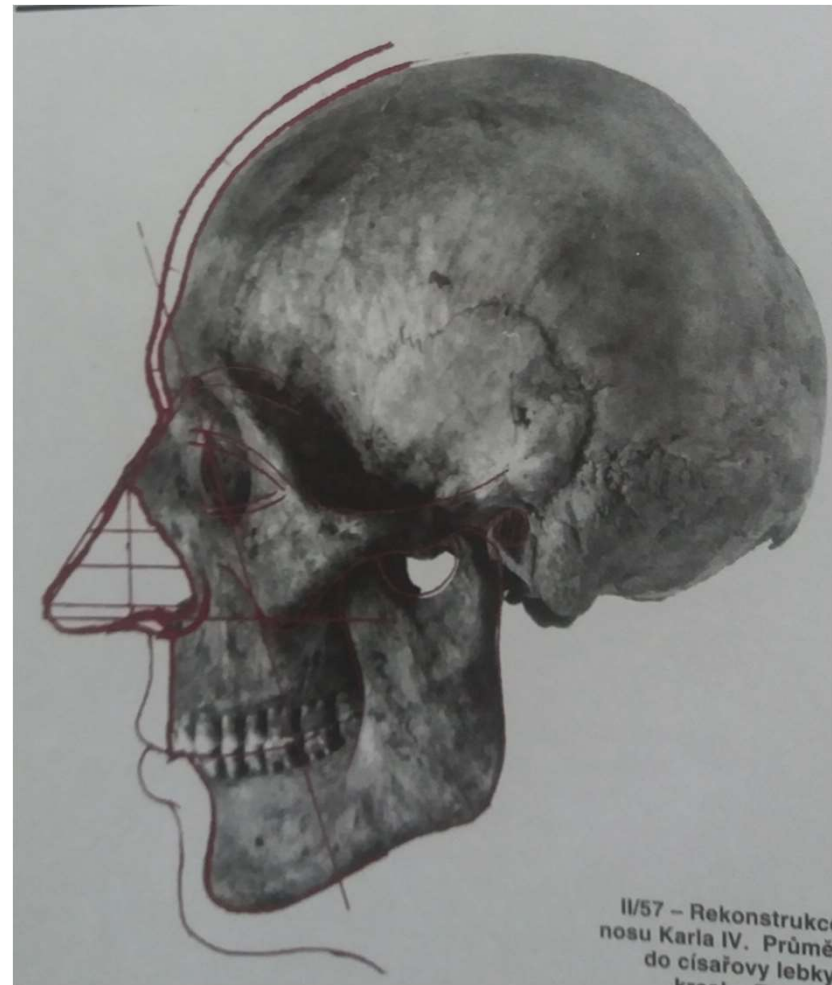
- M.M.Gerasimov – metoda

Metoda superprojekce - Karel IV.

- M.M.Gerasimov – metoda

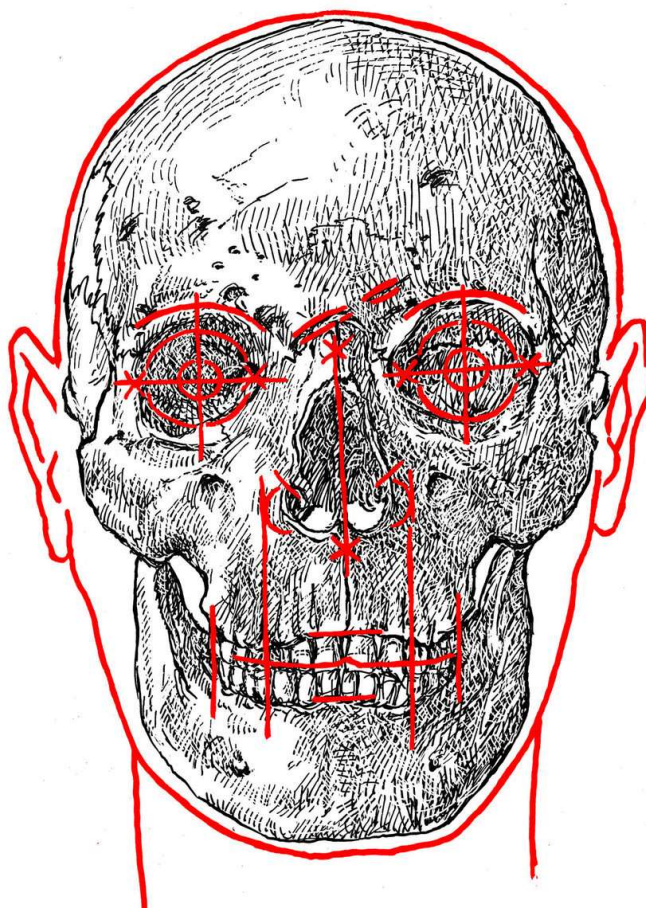

II/57 – Rekonstrukce
nosu Karla IV. Průmě
do císařovy lebky

Metoda superprojekce - Karel IV.

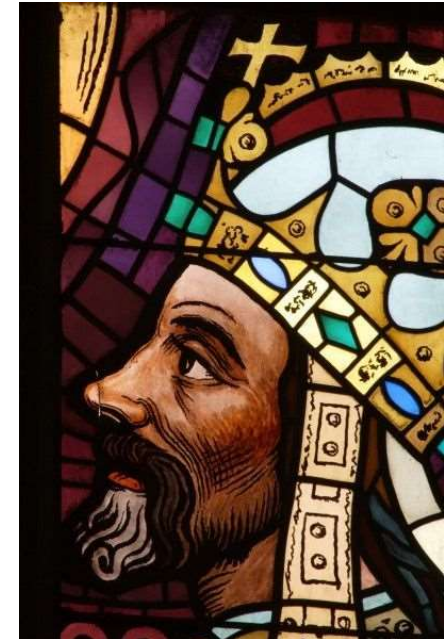
- M.M.Gerasimov – metoda

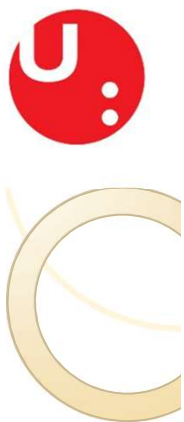
Podoba Karla

- hnědé vlasy, velké hnědé oči
- zarudlá tvář, snědá plet' *
- čelní pleš, ve stáří šedý vous
- široká tvář, knír, bradka
- oči mírně vystupovaly
- převislá horní víčka, velký nos

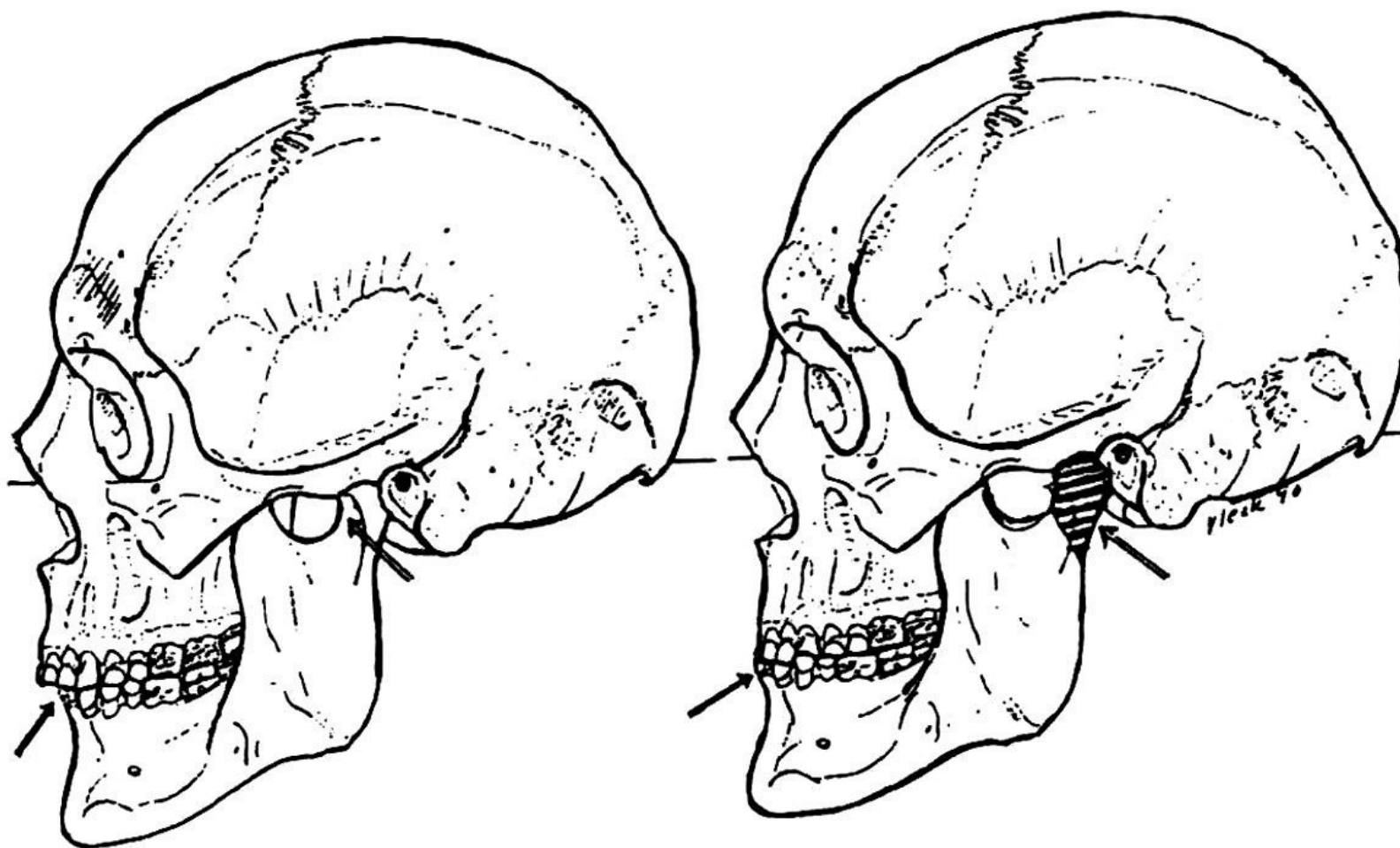

- * Karlova matka Eliška Přemyslovna byla nápadná svou snědou pletí

Závěry výzkumu – Vlček, Ramba

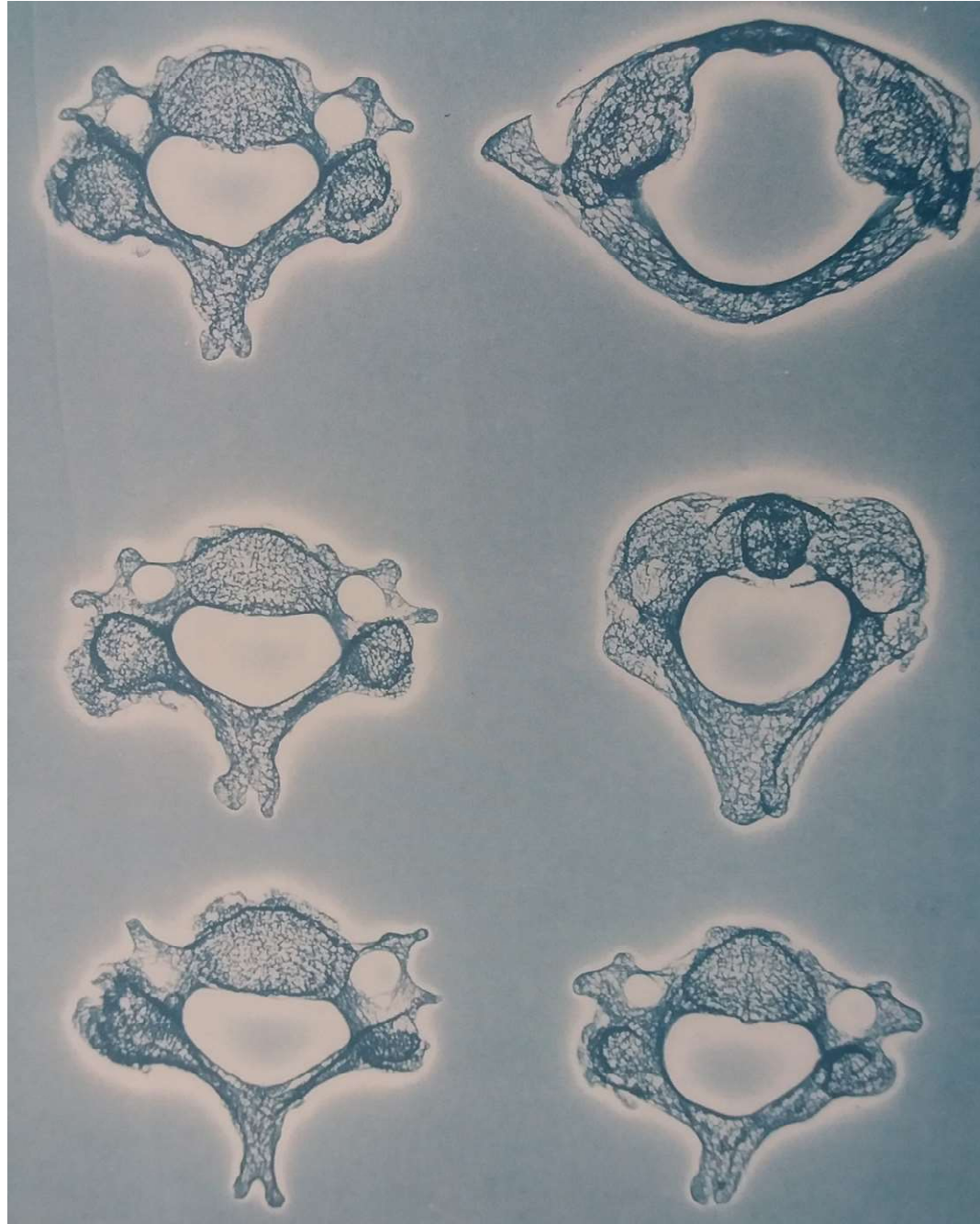
Závěry výzkumu – prof. Vlček

- **krční obratle** – stranově nesymetrický sloupec – vlevo, výrůstky, deformace, omezení rotace – částečně vyhojeno
- **vykloubení kl.plošek C5-C6** – přesmyknutí, zaklesnutí, degen.změny
- **hrudní obratle** – klínovitý tvar, poškozeny
- **claviculy** – zploštěné
- **artritida, výrůstky** – bolestivost, omezení

Závěry výzkumu – prof. Vlček

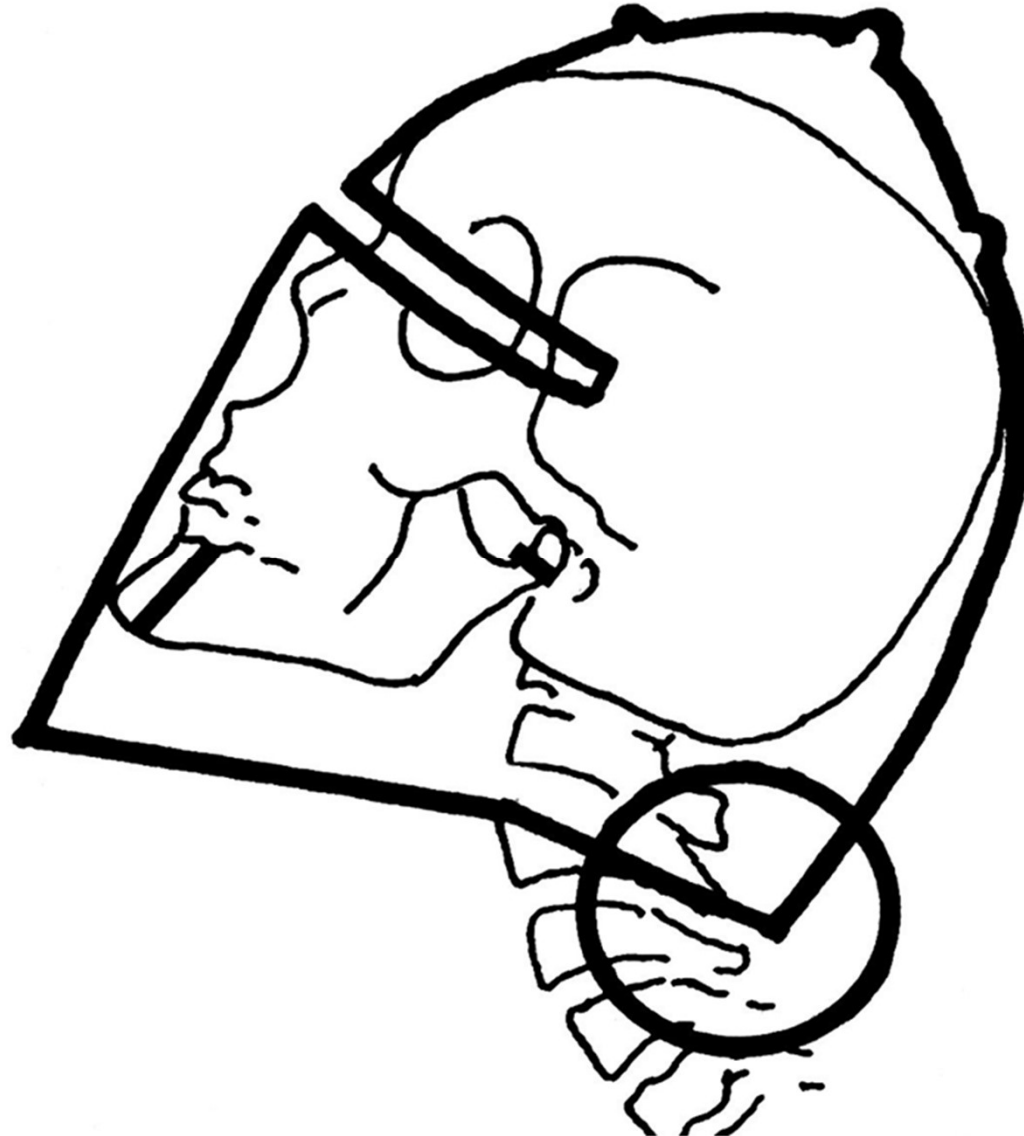

Úder do crania

- přímá souvislost – deformita krční páteře x postavení kl. výběžků DČ
- 4 násobná zrcadlová zlomenina
- brada vylomena v rozsahu 6ti zubů
- **Vznik:**
- I. úder do brady dřevcem či jiným tupým předmětem
- II. náraz brady na podložku při pádu

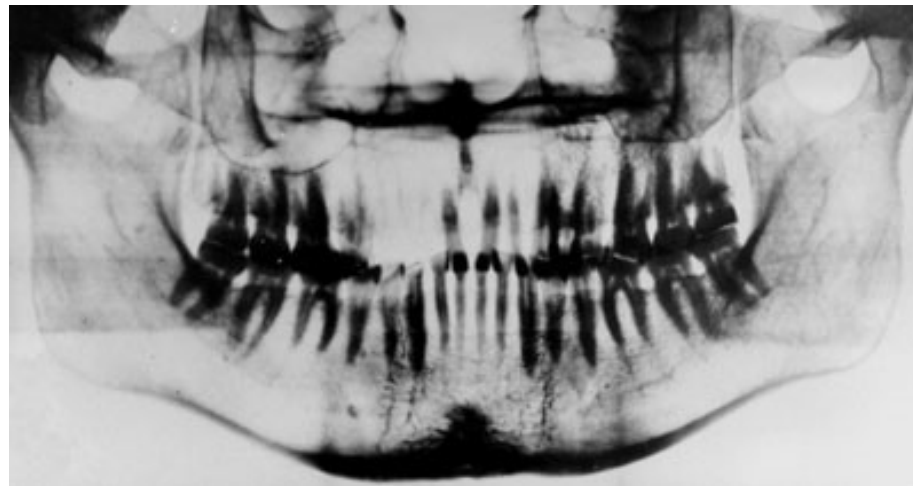
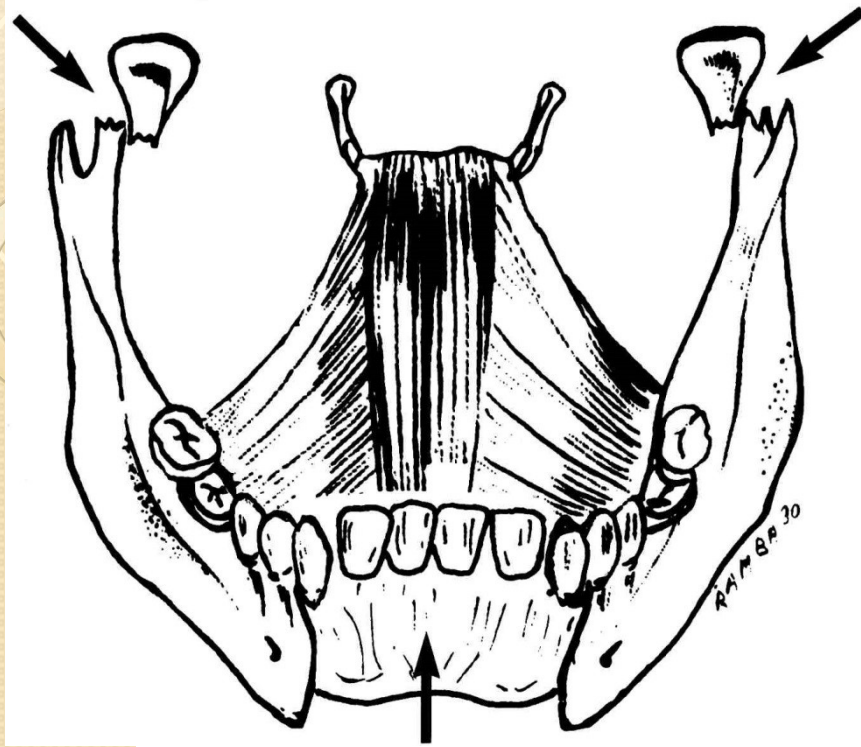
Úder do crania

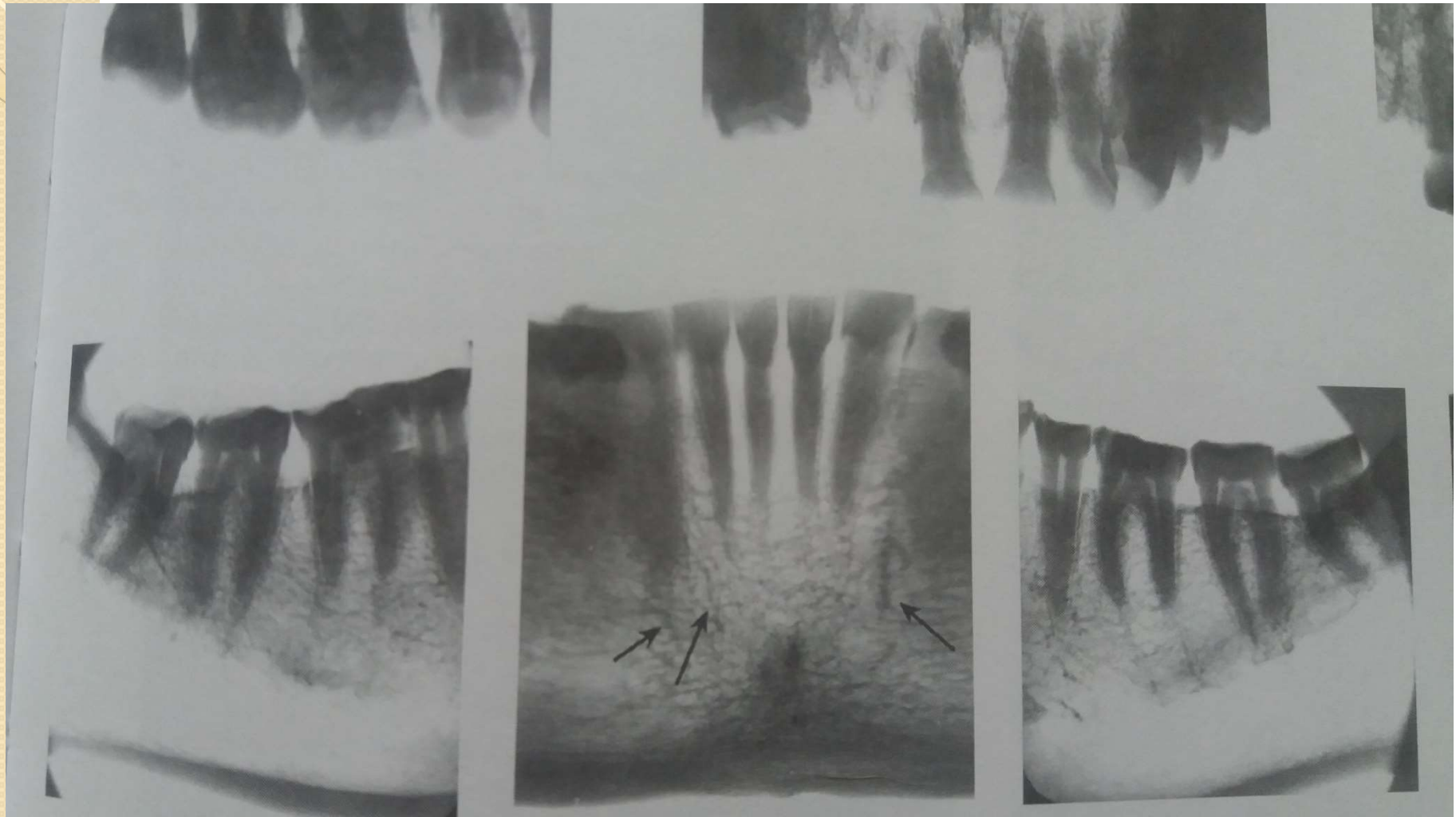
Úder do crania

- kin.energie se přenesla DČ – na čel.kloub – zlomení, tahem svalů posun
- posunutí dolů a dovnitř – v dotyku s DČ
- přihojení, ohnutí, zdeformování, část.tvorba kosti „de novo“ – dospělost
- přestavba žvýkacích svalů *
- sekundární remodelace kloubů
- poranění lební báze
- * architektonika kosti po zlomenině

Mandibula – dolní čelist

Chrup císaře

Abraze chrupu císaře

Výsledky výzkumu – prof. Vlček

- **Postkraniální skelet:**
- četná vyhojená zranění dlouhých kostí
- zhojená **zlomenina** levého zápěstí
- **deformace** na levé loketní kosti
- ulna – zkrácena (před 17. rokem)
- **levé koleno** – zhmožděno, výron osifikoval
- **výrůstky** – femur, fibula, sedací kost
- **pravá fibula** – vyhojená zlomenina
- nezhojená zlomenina krčku levého femuru
- neuzavřený pát.kanál – **spina bifida** – S3-S5

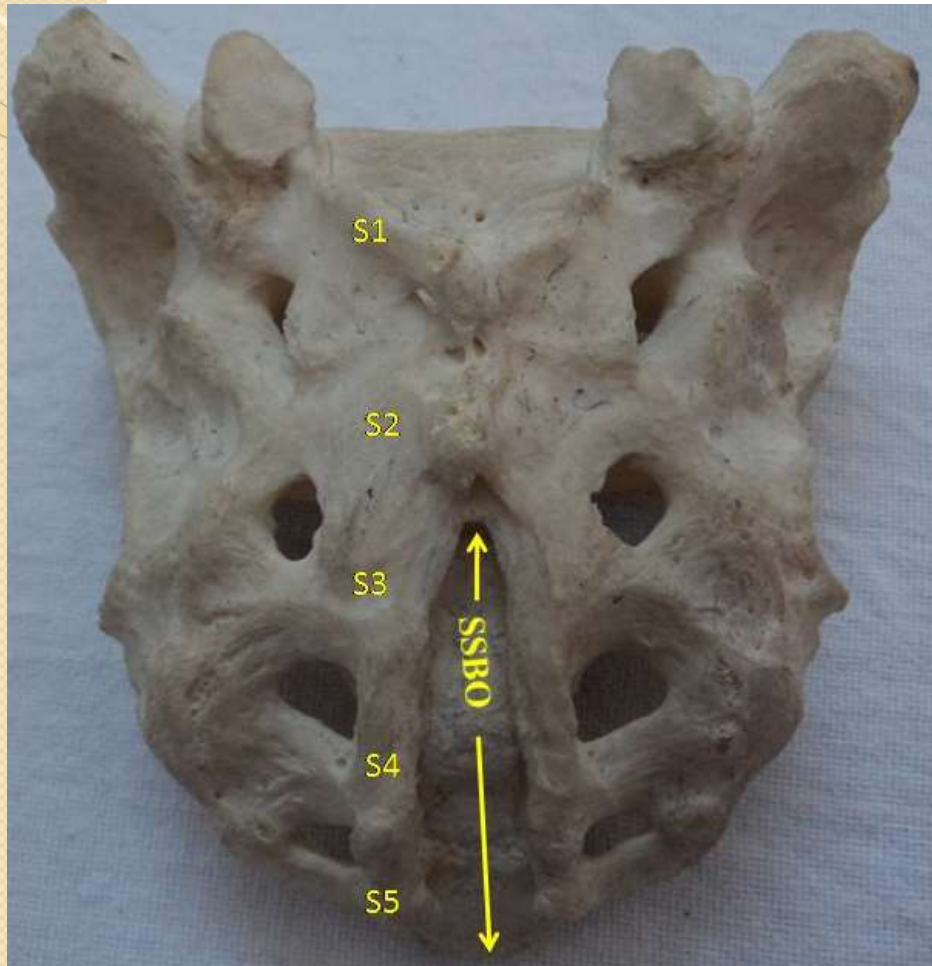

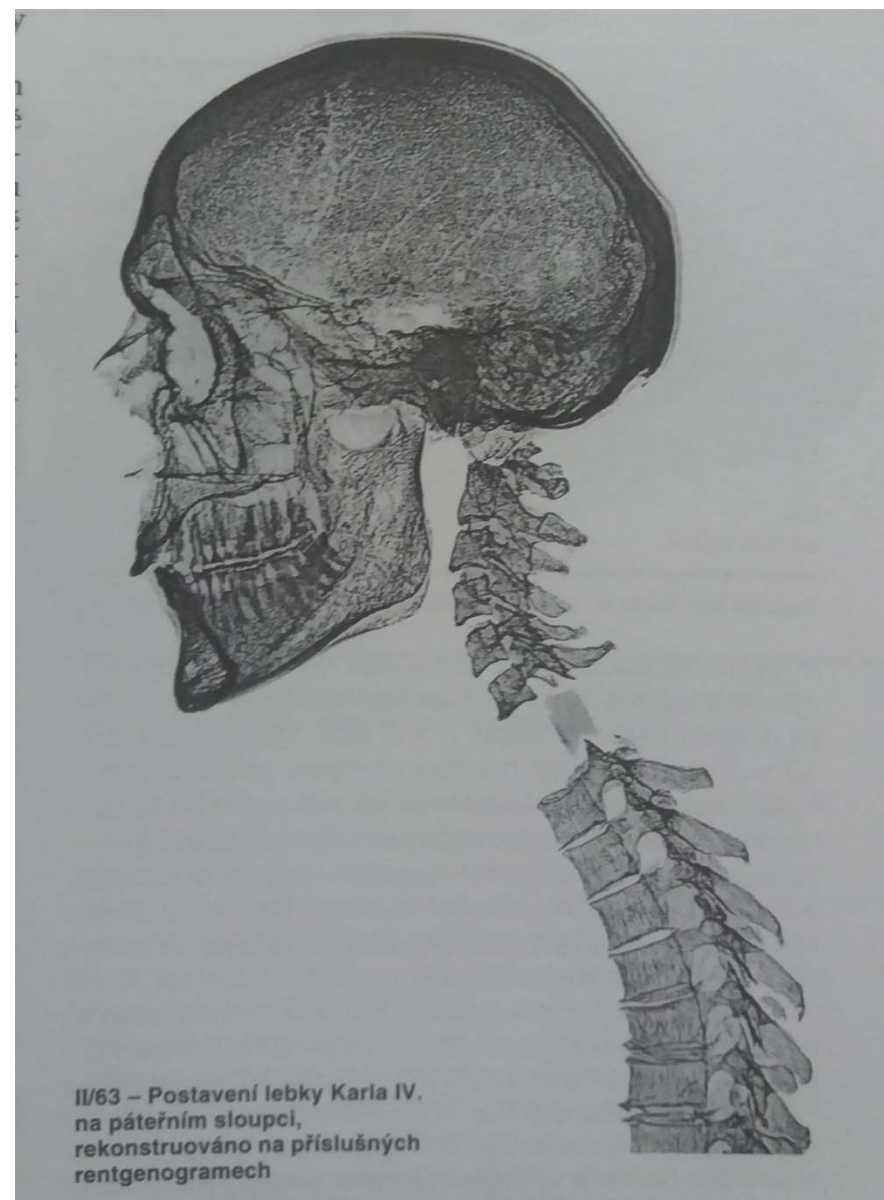
Pelvis – pánev

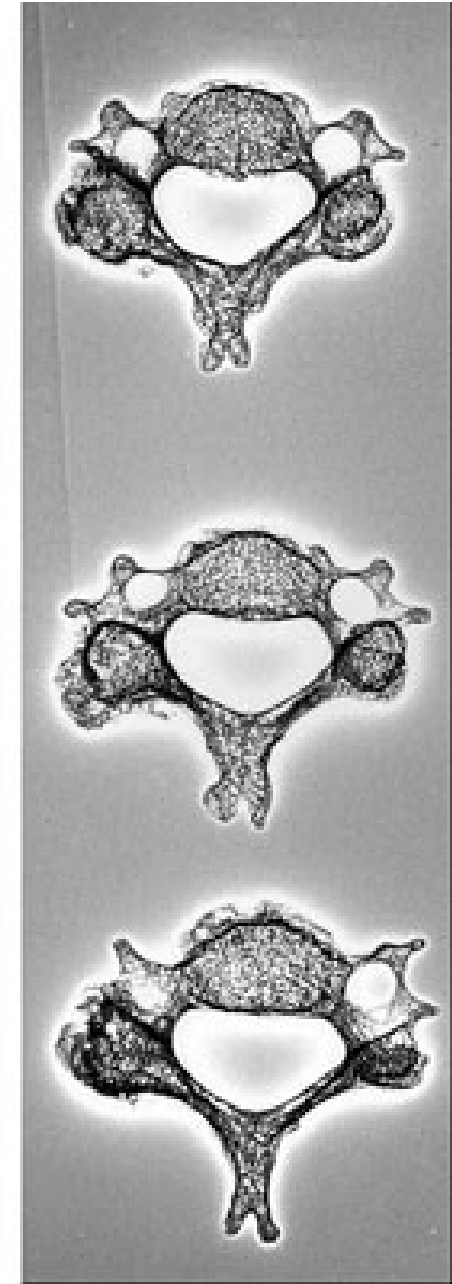
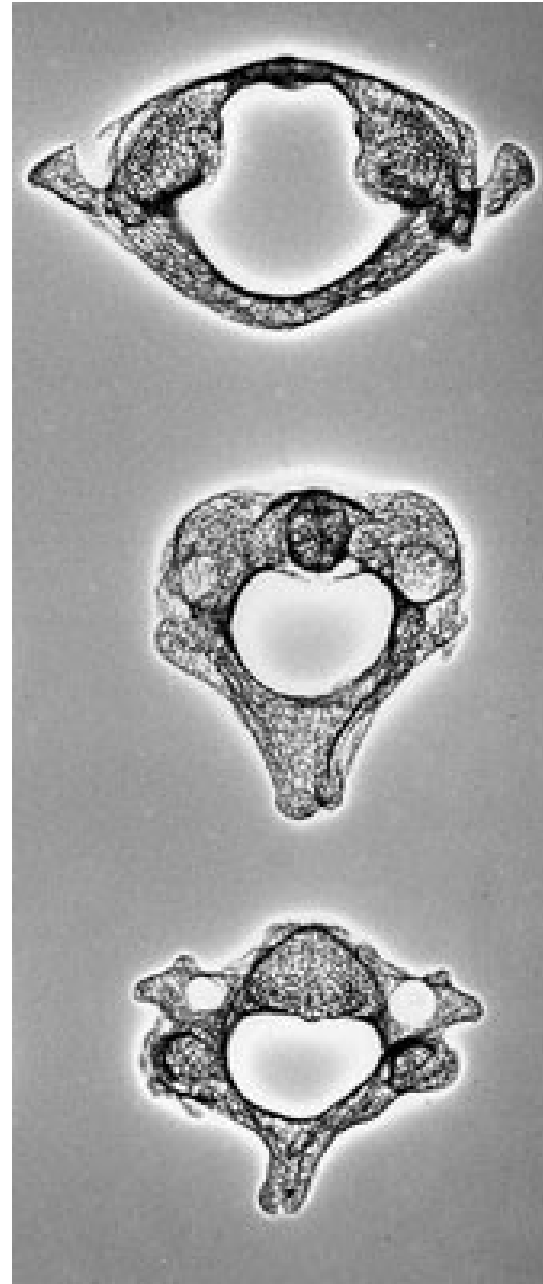

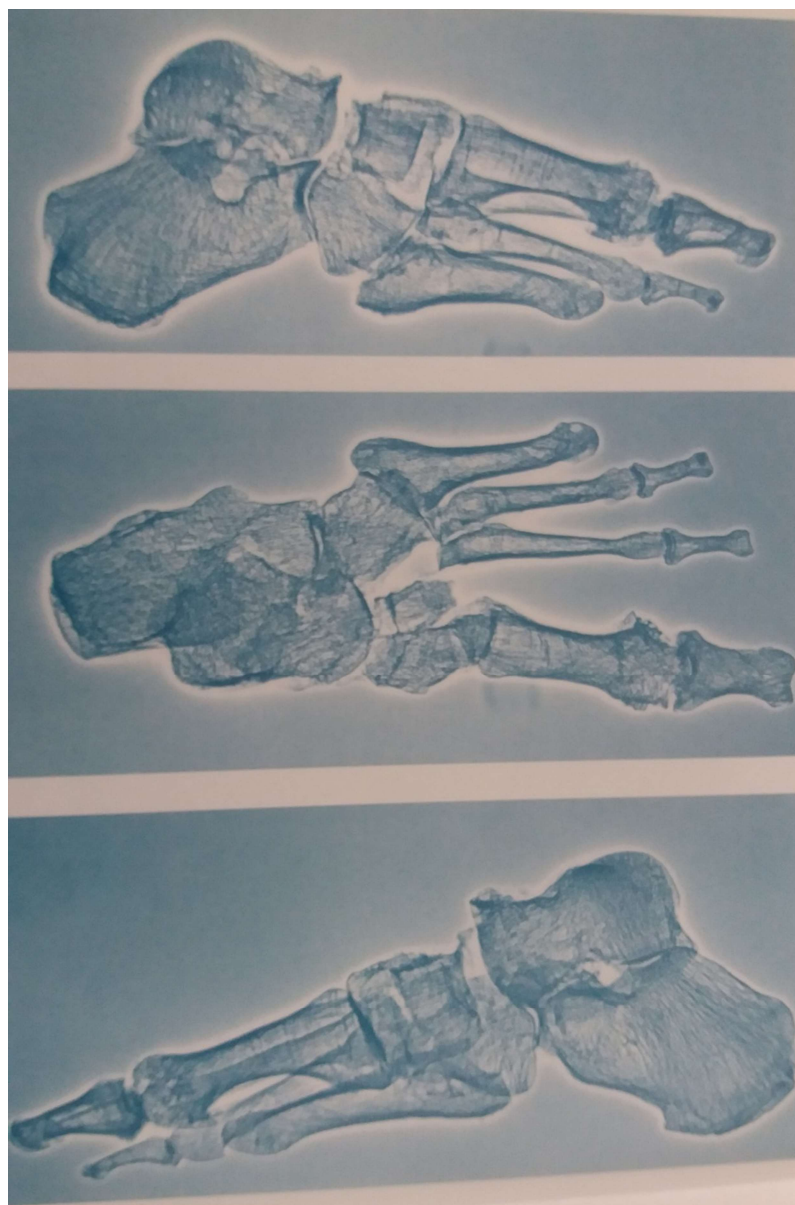
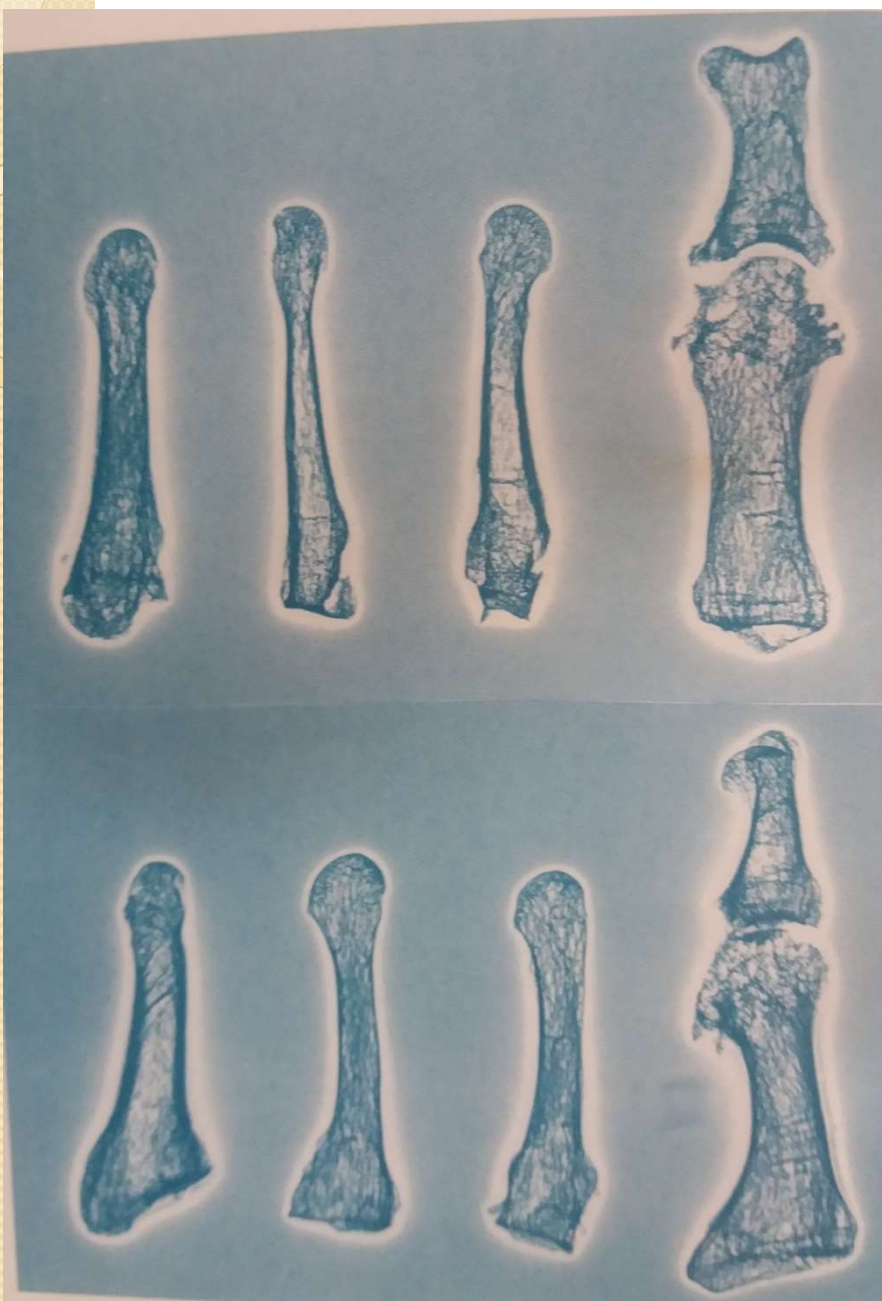
Os sacrum – kost křížová

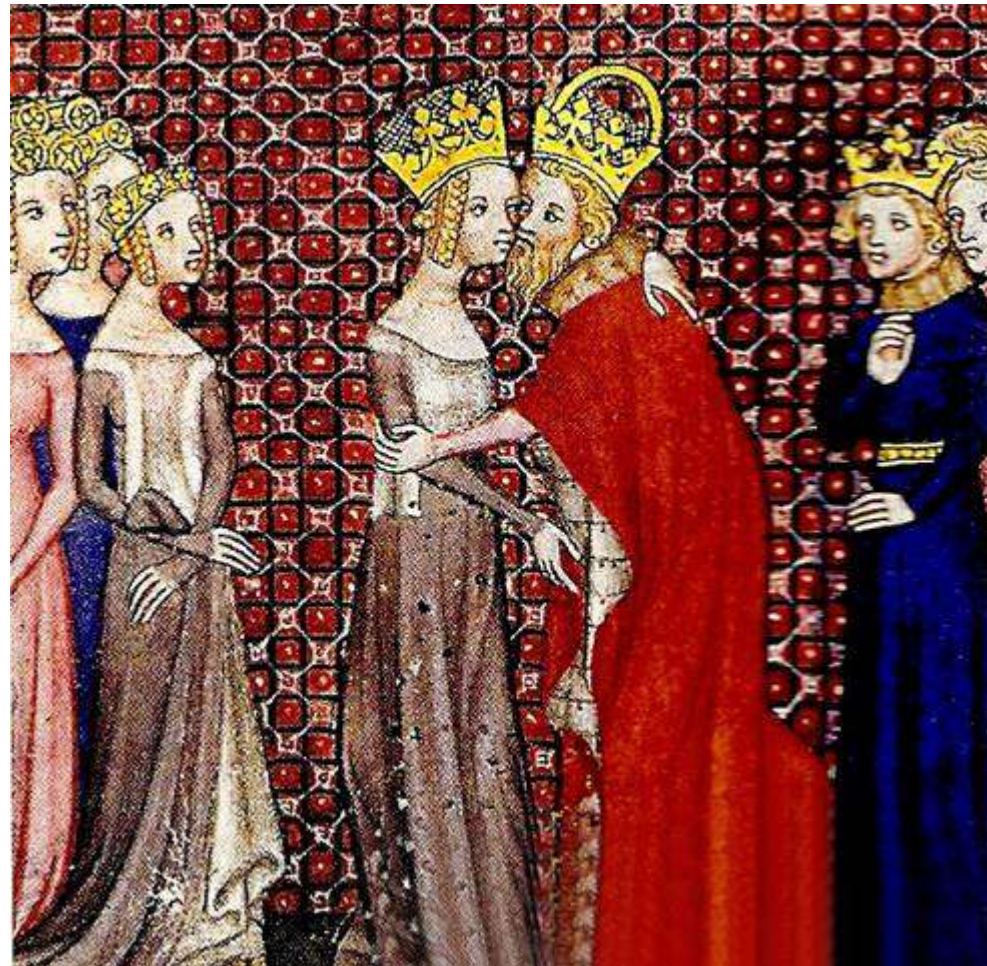

Projevy úrazu

- otevření skusu – posunutí čelisti
- odborná kompenzace – navrácení do původní polohy – zuby zachovány
- **Poškození krční páteře:**
- kvadruplegie – ochrnutí 4 končetin
- shrbenost, vysunutí hlavy dopředu, na stranu, ochrnutí a zkrácení šíjových svalů
- kompenzace krku – vytrhány vlasy – opium

Projevy úrazu

Rekonstrukce ošetření Karla IV.

- zdatní chirurgové – turnaje
- otoky jazyka, výrony spodiny ústní *
- dýchání (kritických 7 – 10 dnů)
- odstranění potrhaných sliznic, kůže
- zašití ran, 6 – 8 týdnů znehybnění čelisti
- pevná fixace – zhojení

- *systém zrcadel

Rekonstrukce ošetření Karla IV.

Rekonstrukce ošetření Karla IV.

- hippoterapie, chůze, cvičení, protahování
- dietní režim (dna)
- práce se dřevem, proutky, hlinou...
- utajení – zákaz o jeho stavu mluvit, psát
- kroniky – sám zrevidoval (ješitnost)

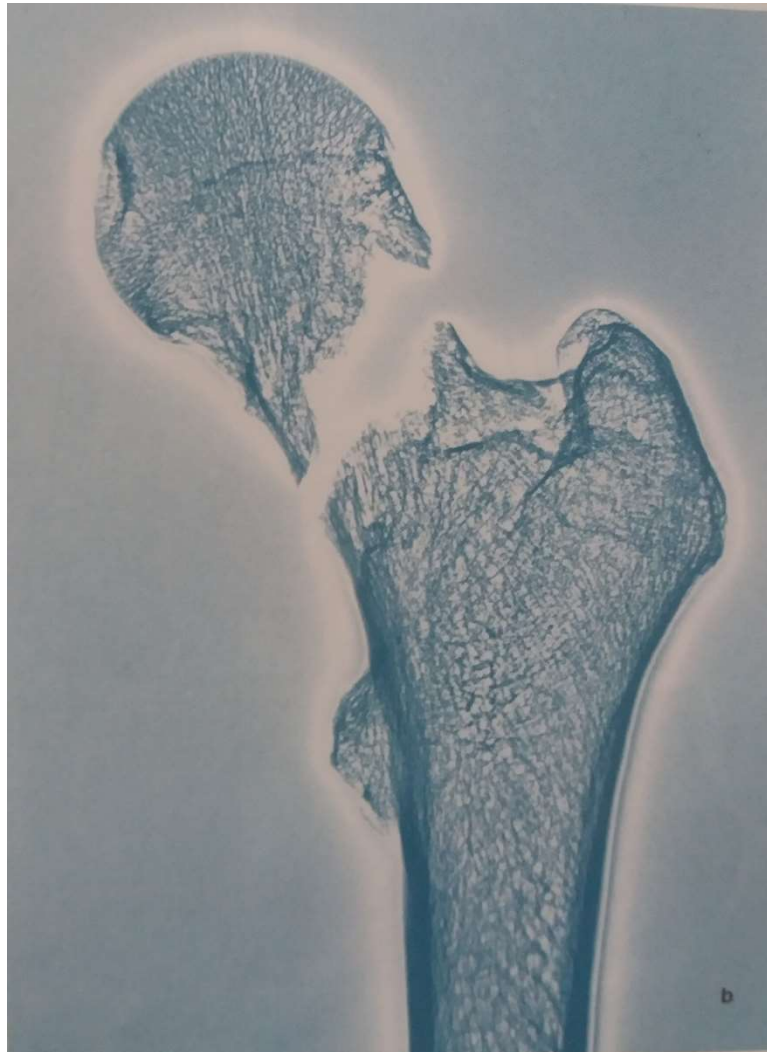

Názory k nemoci Karla IV.

- „Mladý výbojný rytíř byl z koně sražen včas, aby z lože povstal jako zralý vládce a chytrý diplomat, který povznesl zemi své matky na evropské výsluní.“
- J.Matiegka (1928); J.Šusta (1948); L.Fiala (1968) – polyartikulární dna
- dna – páteř, dlouhé kosti, střídavé ataky
- Lesný (1984) – polyradiculoneuritida
- souměrné ataky, slabé, přechodné
- Vlček (1977) – posttraumatické změny
- Ramba (1990) – změny po úrazu na craniu

Příčina úmrtí císaře

Souhrn

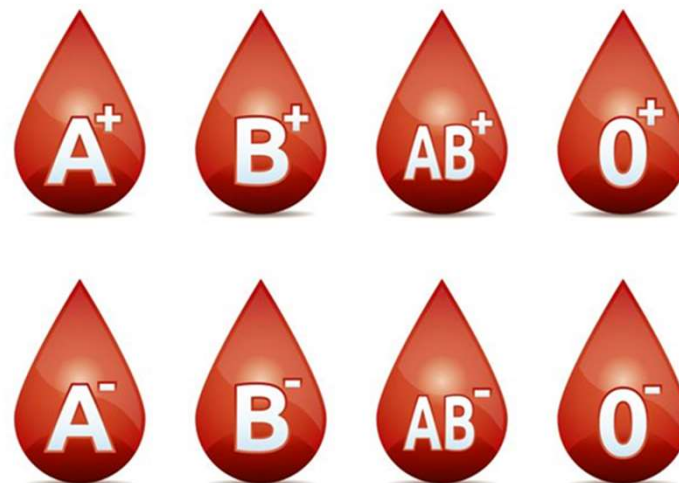
- **Jak lze využít antropologii v archeologické praxi?**
- **Lze z kosterních ostatků jedince „vyčíst“ něco víc než jen příčiny úmrtí?**
- **Tajemství, které císař Karel IV. pečlivě skrýval před veřejností, bylo odhaleno antropology a lékaři!**
- **Může se kosterní antropologie pokusit „přepsat“ dějiny?**

Na úplný závěr

- I. Jmenujte všechny historické postavy na snímku včetně jmen herců?

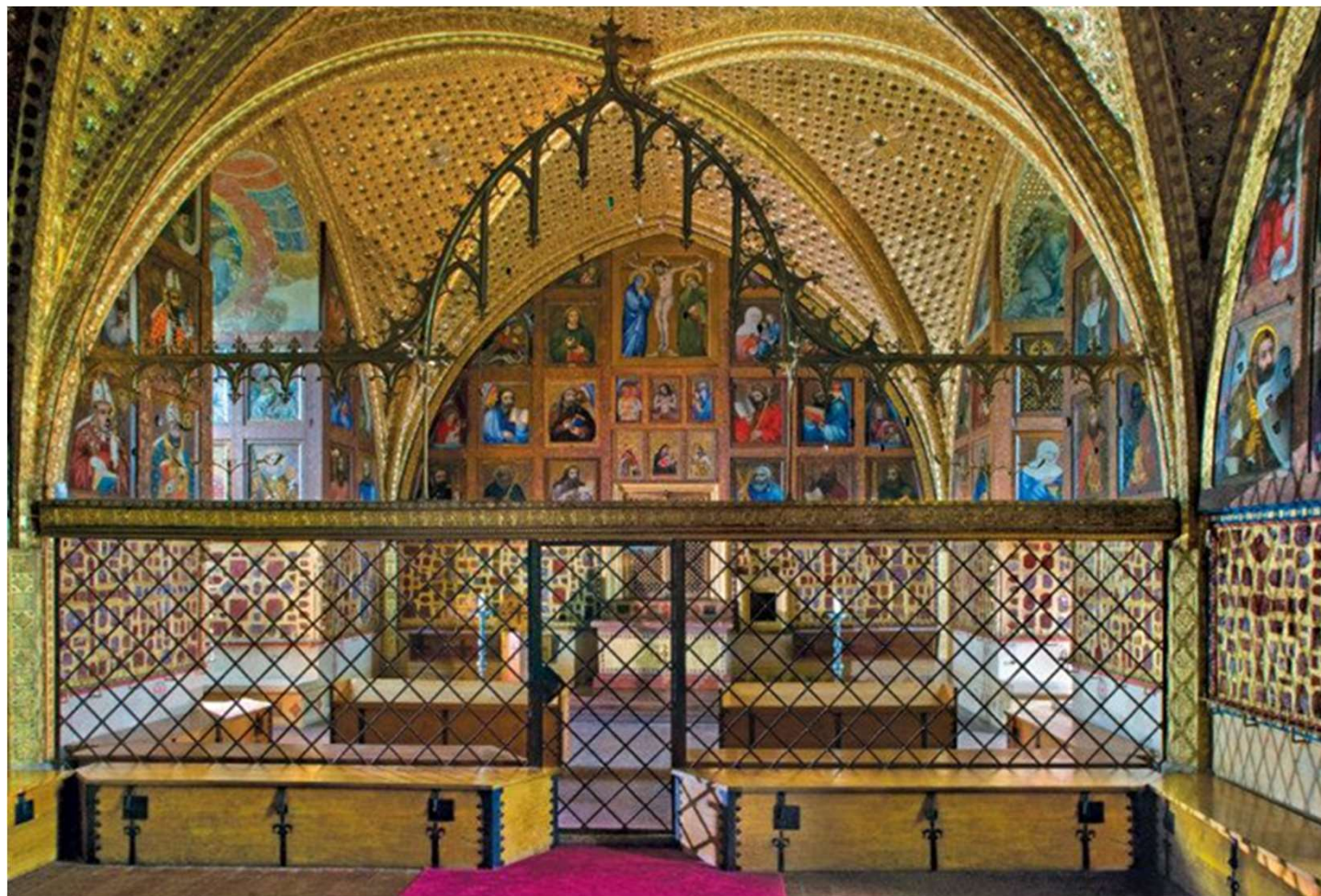
II. Jakou zdědil Karel IV. krevní skupinu?

III. Jak se jmenuje film, ze kterého je snímek?

- IV. Co je na fotografii?

Použité zdroje

- Čechura J. a kol. Královská trilogie. Ottovo nakl. Praha. str. 586. 2014. 978-80-7451-505-7
- Ramba J. Slavné české lebky. Galén. Praha. 2009. str. 303. ISBN 97-880-7262-325-9
- Vlček E. Jak zemřeli. Academia. Praha. 1993. str. 273. ISBN 80-200-0400-9
- Vlček E. Čeští králové I. Vesmír. Praha. 1999. str. 560. ISBN 80-85977-17-6
- Kavka F. Čtyři ženy Karla IV. Paseka. Praha. 2002. str. 192. 80-7185-493-X
- <http://casopis.vesmir.cz/clanek/padem-vzhuru>
- <http://www.koukalici.cz/karel-iv/>

Odkazy na písničky

- „Hoja hoj“
- <https://www.youtube.com/watch?v=KrbqWvThRyg>
- „Noc na Karlštejně“
- <https://www.youtube.com/watch?v=nFHpKxcccS-0>

Konec přednášky

